

04

EU-MIDIS

Eiropas Savienības minoritāšu
un diskriminācijas apsekojums

Latviešu

2010

Data in Focus ziņojums **Policijas veiktās aizturēšanas un minoritātes**

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA)

EU-MIDIS

EIROPAS SAVIENĪBAS MINORITĀŠU UN DISKRIMINĀCIJAS APSEKOJUMS

KAS ir EU-MIDIS?

EU-MIDIS nozīmē „Eiropas Savienības minoritāšu un diskriminācijas apsekojums”.

Tas ir pirmais ES mēroga apsekojums, kura uzdevums ir aptaujāt imigrantu un etnisko minoritāšu grupas par viņu pieredzi saistībā ar diskrimināciju un noziedzīgu viktimizāciju ikdienas dzīvē.

Tā kā par daudziem diskriminācijas un viktimizācijas gadījumiem netiek ziņots, un tā kā pašreizējā informācijas apkopošana par pret minoritāšu grupām vērstu diskrimināciju un viktimizāciju daudzās dalībvalstīs ir ierobežota, *EU-MIDIS* sniedz visaptverošākos pierādījumus par diskrimināciju un viktimizāciju ES, kas vērsta pret minoritātēm.

Visās 27 ES dalībvalstīs 2008. gada laikā tika klātienē aptaujāti 23500 imigranti un etnisko minoritāšu pārstāvji.

Lai varētu salīdzināt rezultātus attiecībā uz dažiem svarīgākajiem jautājumiem, desmit dalībvalstīs tika aptaujāti 5000 cilvēki, kas pārstāvēja iedzīvotāju vairākumu un dzīvoja tajā pašā teritorijā, kur minoritātes.

Intervijas ilga no 20 minūtēm līdz vienai stundai, un cilvēkiem tika uzdoti virkne detalizētu jautājumu.

Ceturtais ziņojums sērijā „Data in Focus” [Dati uzmanības centrā]

Šajā ziņojumā uzmanība tiek koncentrēta uz respondentu pieredzi saistībā ar policijas veiktām aizturēšanām, tostarp uzticības līmeni policijai. Šis ir ceturtais no *EU-MIDIS* sērijas „Data in Focus” [Dati uzmanības centrā] ziņojumiem.

EU-MIDIS „Data in Focus” [Dati uzmanības centrā] ziņojumi sniedz tikai vispārējus datus par konkrētiem apsekojuma rezultātiem un ir paredzēti, lai iepazīstinātu lasītāju ar dažiem galvenajiem rezultātiem.

Visaptverošs *EU-MIDIS* Galveno rezultātu ziņojums tika publicēts 2009. gada decembrī, un šajā ziņojumā pieejama papildu informācija par respondentu atlasī un interviju veikšanas vietu visās dalībvalstīs, kā arī detalizētāka informācija par dažādām apsekojumā aptvertajām jomām.

Visi apsekojuma ziņojumi ir pieejami aģentūras tīmekļa vietnē (<http://fra.europa.eu/eu-midis>):

- *Data in Focus 1: The Roma* (Dati uzmanības centrā Nr. 1: Romi)
- *Data in Focus 2: Muslims* (Dati uzmanības centrā Nr. 2: Musulmaņi)
- *Data in Focus 3: Rights Awareness and Equality Bodies* (Dati uzmanības centrā Nr. 3: Tiesību apzināšanās un vienlīdzības iestādes)
- *EU-MIDIS: Main Results Report* (Galvenais rezultātu)
- *EU-MIDIS „At a glance”- introduction to the survey* (ievadinformācija par apsekojumu)
- *Full technical report* (Pilns tehniskais ziņojums)
- *Survey questionnaire* (Apskojuma anketa)

Ja rodas jautājumi par šo tulkojumu, lūdzu, skatiet angļu valodas versiju, kas ir šī dokumenta oriģinālā un oficiālā versija.

DATA IN FOCUS 4. ZIŅOJUMS

GALVENIE KONSTATĒJUMI PAR POLICIJA VEIKTU AIZTURĒŠANU UN MINORITĀTĒM

- Sešās no desmit dalībvalstīm, kur tika aptaujātas minoritāšu un iedzīvotāju vairākuma grupas, kas dzīvo vienā un tajā pašā teritorijā, pēdējo 12 mēnešu laikā minoritāšu respondentus policija bija aizturējusi biežāk.
- Apskatot to, cik bieži policijas veiktu aizturēšanu bija piedzīvojuši minoritāšu un iedzīvotāju vairākuma respondenti desmit dalībvalstīs, tikai personas no minoritāšu grupām bija piedzīvojušas trīs vai vairākas policijas veiktas aizturēšanas 12 mēnešu laikā.
- Pret dažām minoritāšu grupām policija bija izturējusies īpaši bargi, piemēram, Grieķijā romu respondenti bija piedzīvojuši gandrīz sešas policijas veiktas aizturēšanas 12 mēnešu laikā.
- Desmit dalībvalstīs, kur ir iespējams veikt salīdzinājumu starp minoritāšu un iedzīvotāju vairākuma respondentiem, minoritāšu respondentus policija bija aizturējusi biežāk nekā iedzīvotāju vairākuma respondentus sabiedriskajā transportā vai uz ielas. Piemēram, Ungārijā sabiedriskajā transportā vai uz ielas policija aizturēja 83% romu respondentu, salīdzinot ar 10% iedzīvotāju vairākuma respondentu; un Spānijā 81% ziemeļafrikāņu tika aizturēti sabiedriskajā transportā vai uz ielas, salīdzinot ar 30% iedzīvotāju vairākuma respondentu.
- Desmit dalībvalstīs, kur ir iespējams veikt salīdzinājumu starp minoritāšu un iedzīvotāju vairākuma respondentiem, minoritāšu respondentiem salīdzinājumā ar iedzīvotāju vairākuma respondentiem policijas veiktās aizturēšanas laikā kopumā biežāk lika uzrādīt personu apliecinošus dokumentus. Piemēram, Itālijā personu apliecinošus dokumentus lika uzrādīt 90% aizturēto ziemeļafrikāņu, salīdzinot ar 48% iedzīvotāju vairākuma respondentu; un Grieķijā personu apliecinoši dokumenti bija prasīti 88% romu un 48% iedzīvotāju vairākuma respondentu.
- Desmit dalībvalstīs, kur ir iespējams veikt salīdzinājumu starp minoritāšu un iedzīvotāju vairākuma respondentiem, drīzāk uzskata, ka policija aizturēšanas laikā izturējusies pret viņiem ar cieņu, bet vairākums minoritāšu respondentu norādīja, ka policija pret viņiem izturējusies necienīgi.
- Minoritāšu grupas, kuras uzskata, ka policija viņus aizturējusi dēļ viņu etniskās vai imigrantu izcelsmes, mazāk uzticas policijai, salīdzinot ar minoritātēm, kuras tikušas aizturētas un uzskata, ka tas nav bijis saistīts ar viņu piederību minoritātei.
- Turpmāk norādītajās grupās vismaz 1 respondents no pieciem uzskatīja, ka pēdējo 12 mēnešu laikā policija viņus aizturējusi imigrantu vai etniskās izcelsmes dēļ: romi Grieķijā (39%); ziemeļafrikāņi Spānijā (31%); romi Ungārijā (24%); Subsahāras āfrikāņi Francijā (24%); un ziemeļafrikāņi Itālijā (21%).
- Katrs otrais uzbrukuma, draudu vai vajāšanas upuris, kas pieder pie minoritātes, apgalvoja, ka nav ziņojis par šiem incidentiem policijai, jo nebija pārliecināts, ka policija varētu sniegt palīdzību šajā situācijā.
- 13% uzbrukuma, draudu vai vajāšanas upuru, kas pieder pie minoritātes, apgalvoja, ka nav ziņojuši par šiem incidentiem policijai, jo viņiem nepatīk policija vai viņi no tās baidās dēļ iepriekšējās negatīvas pieredzes saistībā ar policiju.

APSEKOJUMS

EU-MIDIS apsekojuma jautājumi attiecās uz šādām galvenajām tēmām:

- jautājumi par respondentu diskriminācijas pieredzi dēļ viņu piederības minoritātei deviņās dažādās ikdienas dzīves jomās, un vai viņi par diskrimināciju ziņojuši;
- jautājumi par to, kā dažāda veida diskriminācija tiek uztverta valstī, kurā viņi dzīvo, kā arī jautājumi par informētību par savām tiesībām un to, kur sūdzēties par diskriminējošu attieksmi;
- jautājumi par respondentu pieredzi saistībā ar kļūšanu par nozieguma upuri, tostarp, vai viņi uzskatīja, ka viktimizācijas iemesls pilnībā vai daļēji bijusi piederība minoritātei, un vai viņi ziņoja par viktimizāciju policijai (tostarp, neziņošanas iemesli);

EU-MIDIS anketa ir pieejama:
http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/EU-MIDIS_Questionnaire.pdf

- jautājumi par saskari ar tiesībaizsardzības, muitas un robežkontroles iestādēm un to, vai respondenti uzskata, ka bijuši diskriminējošas etniskas profilēšanas upuri.

ATLASES KOPA

Aptvertas visas ES dalībvalstis.

500 līdz 1500 intervijas katrā dalībvalstī

Aptaujātas atlasītās etnisko minoritāšu, imigrantu un nacionālo minoritāšu grupas.

Interviju periods:

2008. gada maijs - novembris

Respondentu atlases pieeja:

Galvenokārt nejaušā izlase: 22 no 27 dalībvalstīm.

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

KĀPĒC IR SVARĪGI APLŪKOT POLICIJAS ATTIEKSMI UN MINORITĀTES

Uz vienlīdzību un nediskrimināciju balstīta tiesībaizsardzība ir demokrātiskas sabiedrības stūrakmens. Ņemot vērā Eiropas Savienībā notiekošo imigrāciju un pārvietošanos dalībvalstīs un starp tām, kā arī jau izveidojušos nacionālo minoritāšu klātbūtni, tiesībaizsardzībai ES arvien vairāk jāstrādā ar neviendabīgām kopienām.

Ja uzskatām, ka tiesībaizsardzībā ne tikai cīnās pret noziedzību, bet risina arī ar upuru un liecinieku, un to plašāku kopienu vajadzībām un tiesībām saistītus jautājumus, varam sākt apskatīt tiesībaizsardzību kā sabiedrisku pakalpojumu, kas tiek sniegts neviendabīgajai Eiropas iedzīvotāju kopienai. Paturot šo prātā, EU-MIDIS uzdeva minoritāšu grupām jautājumus par viņu uztveri un pieredzi saistībā ar diskrimināciju dēļ viņu piederības etniskajai grupai un imigrantiem dažādās ikdienas dzīves jomās, tostarp, tiesībaizsardzībā.

Policijas kā „valsts dienesta” veiksmīga funkcionēšana ir saistīta ir saistīta ar to, kā policija izturas pret dažādām kopienām, un kā šīs kopienas izjūt policijas attieksmi. Labas attiecības ar policiju un uzticēšanās tai daļēji palīdz izskaidrot ziņošanas līmeni par noziegumiem. Jo īpaši, augsts ziņošanas un reģistrēšanas līmenis attiecībā uz rasistiskiem noziegumiem ir viens no indikatoriem, kas norāda uz labām tiesībaizsardzības un minoritāšu kopienu attiecībām.

Šajā ziņojumā tiesībaizsardzība aplūkota no vienlīdzības un nediskriminācijas viedokļa, uztverot „policijas darbu kā sabiedrisku pakalpojumu”. Vairāk kā 23500 intervējamo no minoritāšu un imigrantu grupām sniedz galvenos pierādījumus par minoritāšu pieredzi saistībā ar policijas darbību visās dalībvalstīs, tostarp pierādījumus par iespējami diskriminējošu attieksmi. Ziņojumā izklāstītie pierādījumi var palīdzēt dalībvalstīm atklāt un risināt potenciālās ar policijas-sabiedrības attiecībām saistītās problēmas.

Šis *EU-MIDIS Data in Focus* [Dati uzmanības centrā] ziņojums būtu jālasa kopā ar FRA publikāciju „Ceļā uz efektīvāku policijas darbu – diskriminējošas etniskās profilēšanas izpratne un novēršana: Ceļvedis” (2010), kurā saistībā ar policijas darbu apskatīta etniskās profilēšanas tēma.

PIRMAIS ES MĒROGA APSEKOJUMS, KAS SNIEDZ PIERĀDĪJUMUS PAR MINORITĀŠU PIEREDZI SAISTĪBĀ AR POLICIJAS DARBU

Tā kā tiesībsardzības un minoritāšu grupu joma lielākajā daļā dalībvalstu ir maz pētīta, šis ziņojums ir pirmais ES mēroga pārskats par atlasīto minoritāšu un imigrantu grupu pieredzi saistībā ar tiesībsardzību. Tikai dažas dalībvalstis, no kurām vadošā šajā jomā ir Apvienotā Karaliste, sistemātiski apkopo krimināltiesību datus vai veic kādus pētījumus par tiesībsardzības praksi, tostarp policijas veiktām aizturēšanām, saistībā ar ietekmi uz dažādām grupām. Tomēr šāda veida dati, kas apkopotī anonīmi kā kopējie dati, sniedz būtiskus pierādījumus, lai atklātu potenciāli diskriminējošu policijas rīcību, kas var kaitēt policijas-sabiedrības attiecībām, ja to nepārbauda.

Svarīgi, ka, cenšoties precīzāk novērtēt tiesībsardzības pieredzes atšķirības, **EU-MIDIS daļu no apsekojuma desmit dalībvalstīs veiktās intervijās ar cilvēkiem, kas pārstāv iedzīvotāju vairākumu, par viņu pieredzi saistībā ar policijas veiktām aizturēšanām.** Šīs intervijas tika veiktas ar iedzīvotāju vairākuma respondentiem, kuri dzīvo tajā pašā teritorijā, kurā dzīvo arī intervētās minoritātes, lai rezultāti būtu veiksmīgāk salīdzināmi. Arī šajā sakarā šie ir „pirmie” konstatējumi, jo salīdzina dažādu minoritāšu grupu un iedzīvotāju vairākuma pieredzi desmit dalībvalstīs.

KO APSEKOJUMĀ JAUTĀJA?

Apsekojumā respondentiem tika uzdots virkne jautājumu par tiesībsardzību saistībā ar šādām jomām:

Policijas veikta aizturēšana un saskare ar policiju

- Pirms jautājuma par saskari ar policiju uzdošanas respondentiem tika uzdots vispārējs jautājums par to, vai viņi drīzāk uzticas vai neuzticas policijai.
- Respondentiem jautāja, vai pēdējo 12 mēnešu laikā valstī, kurā viņus intervēja, viņus aizturējusi policija – *aizturēšanas pieredze*; un, ja viņi tikuši aizturēti, vai viņi uzskata, ka aizturēti viņu piederības imigrantu vai minoritātes grupai dēļ – *aizturēšanas uztvere*, vai saistībā ar, kā to parasti dēvē, „etnisko profilēšanu”.
- Ja viņi bija aizturēti, tika uzdots virkne jautājumu par aizturēšanas raksturu, tostarp, ko policija darīja un vai policija pret viņiem izturējās ar cieņu.

Kļūšana par nozieguma upuri un ziņošana policijai

- Respondentiem, kas bija kļuvuši par uzbrukuma, draudu vai nopietnas vajāšanas upuriem, jautāja, vai viņi vai kāds cits ziņojuši par šiem incidentiem policijai.
- Ja par incidentiem nebija ziņots policijai, respondentiem jautāja „kāpēc”?
- Ja par incidentiem bija ziņots policijai, respondentiem jautāja, vai viņi bija apmierināti ar to, kā policija šo lietu risināja.

POLICIJAS VEIKTA AIZTURĒŠANA UN DISKRIMINĒJOŠAS ATTIEKSMES UZTVERE: ATŠĶIRĪBAS MINORITĀŠU GRUPU STARPĀ

DISKRIMINĒJOŠA ETNISKĀ PROFILĒŠANA:

FRA publikācijā „Ceļā uz efektīvāku profilēšanu – diskriminējošas etniskās profilēšanas izpratne un novēršana: Ceļvedis” (2010), *diskriminējoša etniskā profilēšana* raksturota kā:

- Nelabvēlīgāka izturēšanās pret personu, salīdzinot ar citām, kas atrodas līdzīgā situācijā (citiem vārdiem sakot, „diskriminēšana”), piemēram, izmantojot policijas pilnvaras aizturēt un pārmeklēt.
- Ja lēmums par policijas pilnvaru izmantošanu ir balstīts tikai vai galvenokārt uz personas rasi, etnisko piederību vai reliģiju.

FRA Ceļvedi izskaidrots, kad profilēšanu, kas ietver tādus faktorus, kā, piemēram, rase, etniskā piederība un reliģija, var uzskatīt par „pretlikumīgu”, un lietots termins „diskriminējoša etniskā profilēšana”, lai nošķirtu pretlikumīgu profilēšanas praksi no likumīgas profilēšanas izmantošanas.

Ir vairāki veidi, kā analizēt apsekojuma rezultātus attiecībā uz konstatējumiem par policijas veiktajām aizturēšanām.

Paturot to prātā. 1. attēlā attiecībā uz visiem apsekotajiem respondentiem atspoguļoti šādi dati:

- (1) Katrā apsekotajā minoritātes grupā katrā dalībvalstī kopējais procentuālais īpatsvars, ko policija aizturējusi pēdējo 12 mēnešu laikā – aprēķināts, saskaitot pirmā un otrā procentuālā īpatsvara skaitļus.
- (2) Katrā apsekotajā minoritātes grupā katrā dalībvalstī kopējais procentuālais īpatsvars, ko policija aizturējusi pēdējo 12 mēnešu laikā un kas uzskata, ka tas noticis viņu etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ – pirmais procentuālais īpatsvars.
- (3) Katrā apsekotajā minoritātes grupā katrā dalībvalstī kopējais procentuālais īpatsvars, ko policija aizturējusi pēdējo 12 mēnešu laikā, bet kuri norādīja, ka tas nav noticis viņu etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ – otrais procentuālais īpatsvars.

Piemērs, kā nolasīt rezultātus:

Subsahāras afrikāņu respondentiem Īrijā policija pievērš īpašu uzmanību – pēdējo 12 mēnešu laikā aizturēti 59% no visiem šīs grupas respondentiem. Taču tikai 6% no apsekotajiem subsahāras afrikāņu respondentiem uzskatīja, ka pēdējo 12 mēnešu laikā viņi aizturēti etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ, bet 53% norādīja, ka pēdējo 12 mēnešu laikā policija viņus aizturējusi, taču nesaistīja to ar diskriminējošu policijas veiktu profilēšanu.

Arī **romu respondentiem Grieķijā** policija pievērš īpašu uzmanību - pēdējo 12 mēnešu laikā aizturēti 56% no visiem šīs grupas respondentiem; 39% no visiem Grieķijā intervētajiem romiem apgalvoja, ka viņi aizturēti tieši etniskās izcelsmes dēļ, un tikai 17% norādīja, ka viņu pieredze saistībā ar policijas veiktu aizturēšanu nav saistīta ar viņu etnisko piederību.

Saistībā ar 1. attēlā iekļautajiem konstatējumiem lielākās bažas rada tās respondentu grupas, kas norāda augstāko izjustās policijas veiktās diskriminējošas profilēšanas pakāpi. Piemēram, no šīm grupām vairāk kā 1 no katriem 5 apsekotajiem respondentiem norādīja, ka uzskata, ka ir aizturēts etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ, konkrēti: romi Grieķijā (39%), ziemeļafrikāņi Spānijā (31%), romi Ungārijā (24%), Subsahāras afrikāņi Francijā (24%), un ziemeļafrikāņi Itālijā (21%).

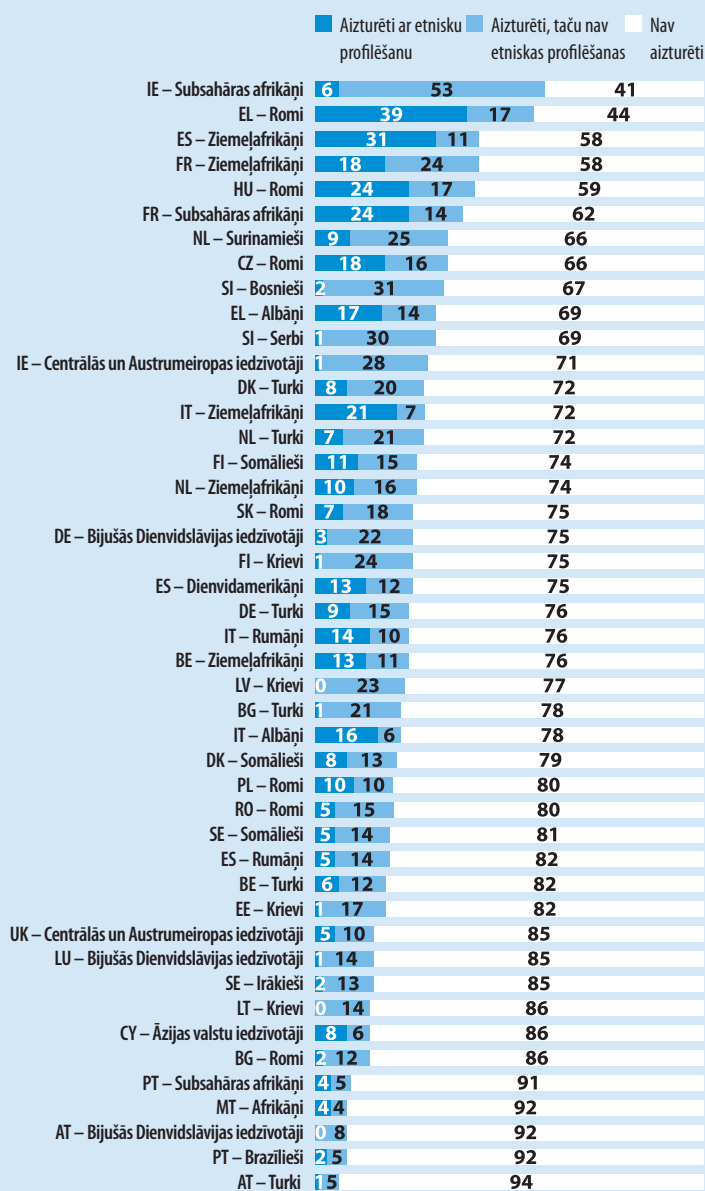
Tajās dalībvalstīs, kur tika intervētas vairākas grupas, attiecībā uz uztverto profilēšanu starp grupām redzamas pārsteidzošas atšķirības un līdzības. Piemēram, 31% Spānijā apsekototo ziemeļafrikāņu norādīja, ka policija viņus aizturējusi viņu piederības imigrantu vai etniskajai grupai dēļ, salīdzinot ar 13% dienvidamerikāņu un 5% rumāņu, kuri uzskatīja, ka viņi aizturēti šī iemesla dēļ. Iespējams, ka šie rezultāti norāda uz diskriminējošu policijas praksi, kas dažas minoritāšu grupas neproporcionāli ietekmē vairāk nekā citas. Salīdzinājumam, attiecībā uz uztverto profilēšanu Francijā var novērot līdzīgākus rādītājus apsekototo Subsahāras afrikāņu (24%) un ziemeļafrikāņu (18%) starpā un Itālijā ziemeļafrikāņu (21%), albāņu (16%) un rumāņu (14%) starpā.

Tajā pat laikā rezultāti atklāj, kā atsevišķas respondentu grupas ar vienādu vispārējo izcelsmi policijas veikto aizturēšanu dalībvalstīs uztver atšķirīgi. Piemēram, lai gan Spānijā 31% ziemeļafrikāņu uzskatīja, ka policija viņus aizturējusi viņu etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ – „etniskā profilēšana”- Francijā šādu viedokli pauda 18% ziemeļafrikāņu; un, lai gan Grieķijā 39% romu uzskatīja, ka viņi piedzīvojuši etnisko profilēšanu no policijas puses, Rumānijā tikai 5% romu un Bulgārijā tikai 2% romu īpaši norādīja, ka policija viņus aizturējusi etniskās piederības dēļ. Viens no izskaidrojumiem tik krasām atšķirībām, kā tas norādīts „Data in Focus” ziņojumā par romiem, varētu būt, ka romi Bulgārijā un Rumānijā ir izolētāki no iedzīvotāju vairākuma, tostarp attiecībām ar policiju, un tāpēc viņi potenciāli diskriminācijai pakļauti mazākā mērā.

Positīvi vērtējams tas, ka salīdzinot rezultātus visās apsekotajās grupās, redzams, ka kopumā respondenti ar krievu izcelsmi vai bijušās Dienvidslāvijas iedzīvotāju izcelsmi uzskatīja, ka viņus reti aiztur etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ. Tomēr grupas, kuras apgalvoja, ka policija viņus aiztur biežāk etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ, piemēram, romi, ziemeļafrikāņi un Subsahāras afrikāņi, parasti ir ar tumšāku ādas krāsu nekā tās grupas, kuras norādīja, ka viņu pieredze saistībā ar diskriminējošu policijas veiktu aizturēšanu ir vismazākā.

Viens no veidiem, kā labāk izprast šos rezultātus, ir aplūkot konstatējumus tajās desmit dalībvalstīs, kur tika intervēti arī iedzīvotāju vairākumu pārstāvošie iedzīvotāji, jo tas palīdz analizēt rezultātus kontekstā, salīdzinot tos ar kritēriju, ko uzskata par „normālu” attiecībā uz policijas rīcību, ko piedzīvo iedzīvotāju vairākumu pārstāvošie respondenti.

1. attēls

Policija aizturējusi pēdējo 12 mēnešu laikā (%)

EU-MIDIS, F3 un F5 jautājums

POLICIJAS VEIKTA AIZTURĒŠANA: ATŠĶIRĪBAS STARP APSEKOTAJĀM MINORITĀŠU UN IEDZĪVOTĀJU VAIRĀKUMA GRUPĀM

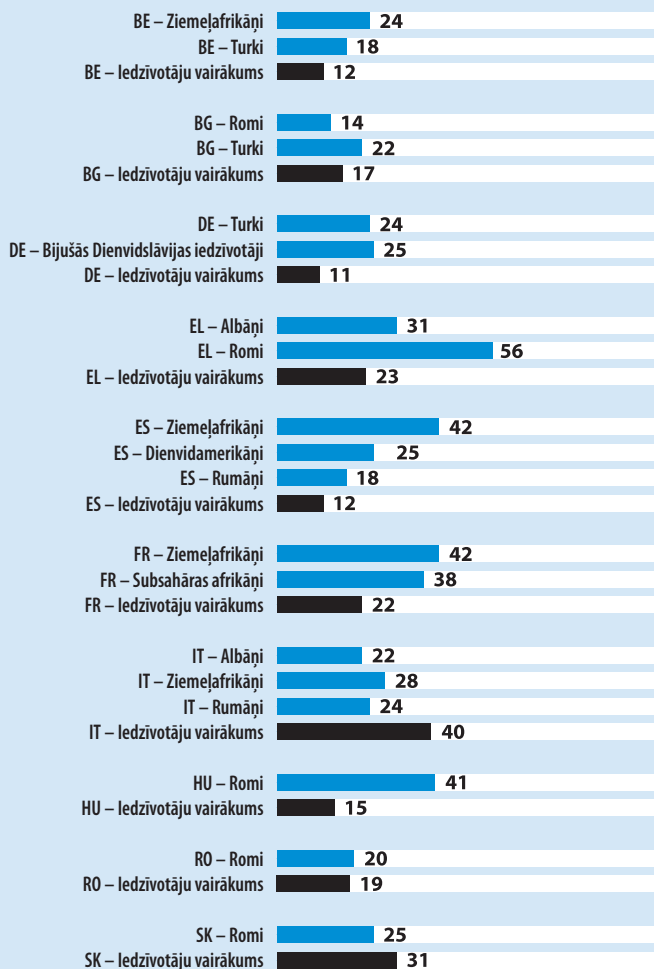
Polijas aizturēto cilvēku procentuālais īpatsvars

Desmit valstīs iedzīvotāju vairākuma pārstāvjiem, kas dzīvo tajās pašās teritorijās kur minoritāšu respondenti, jautāja, vai pēdējo 12 mēnešu laikā viņus aizturējusi policija¹.

Apskatot 2. attēlu, iegūtie dati norāda, vai policija minoritāšu respondentus aiztur biežāk nekā iedzīvotāju vairākuma respondentus. Tomēr, tā kā iedzīvotāju vairākumu pārstāvošajiem respondentiem nejautāja, vai viņi uzskata, ka tikuši aizturēti viņu piederības minoritātes etniskajai grupai dēļ, šie rezultāti raksturo tikai aizturēto personu procentuālo īpatsvaru katrā grupā, un tie jāaplūko piesardzīgi

2. attēls

Polija aizturējusi pēdējo 12 mēnešu laikā, rezultāti attiecībā uz iedzīvotāju vairākuma atlatē kopu un apsekotajām minoritāšu grupām desmit dalībvalstīs (% no visiem respondentiem)

EU-MIDIS, F3 jautājums

kā diskriminējošas profilēšanas prakses indikators. Paturot šo prātā, var atzīmēt sekojošo:

- 6 no 10 dalībvalstīm, kur tika aptaujāti minoritāšu un iedzīvotāju vairākuma respondenti, pēdējo 12 mēnešu laikā minoritāšu respondentus policija bija aizturējusi biežāk.
- 2 no 10 dalībvalstīm, kur tika aptaujāti minoritāšu un iedzīvotāju vairākuma respondenti, pēdējo 12 mēnešu laikā policija biežāk bija aizturējusi iedzīvotāju vairākuma respondentus; konkrēti, Itālijā un Slovākijā.
- Bulgārijā atklājas jaukta situācija – 14% romu, 17% iedzīvotāju vairākuma un 22% turku respondentu norādīja, ka pēdējo 12 mēnešu laikā viņus ir aizturējusi policija.
- Rumānijā nav acīmredzamas atšķirības attiecībā uz aizturēšanas pieredzi, ar kādu saskārušies romu iedzīvotāji (20%) un iedzīvotāju vairākuma pārstāvji.

Pārbaudot rezultātus attiecībā uz iedzīvotāju vairākuma un minoritāšu respondentiem desmit dalībvalstīs², lai noteiktu statistiski nozīmīgas atšķirības, EU-MIDIS norādīts, ka lielākajā daļā gadījumu šīs atšķirības nav nejausības.

Var atzīmēt dažas nozīmīgas atšķirības attiecībā uz iedzīvotāju vairākuma un minoritāšu respondentu pieredzi saistībā ar policijas veiktajām aizturēšanām; piemēram:

- Ungārijā pēdējo 12 mēnešu laikā aizturēti 15% iedzīvotāju vairākuma respondenti, salīdzinot ar 41% romu respondentu;
- Grieķijā pēdējo 12 mēnešu laikā aizturēti 23% iedzīvotāju vairākuma respondenti, salīdzinot ar 56% romu respondentu;
- Spānijā pēdējo 12 mēnešu laikā aizturēti 12% iedzīvotāju vairākuma respondenti, salīdzinot ar 42% ziemeļafrikāņu respondentu;
- Francijā pēdējo 12 mēnešu laikā aizturēti 22% iedzīvotāju vairākuma respondenti, salīdzinot ar 42% ziemeļafrikāņu respondentu.

¹ Apsekojumam pieejamais budžets ļāva intervēt iedzīvotāju vairākuma pārstāvjus tikai desmit no ES 27 dalībvalstīm, un tās tika izvēlētas pēc nejaušas atlatē principa.

² Pie 95% ticamības līmeņa, Pirsona hīkvadrāta tests.

Policijas veikto aizturēšanu biežums

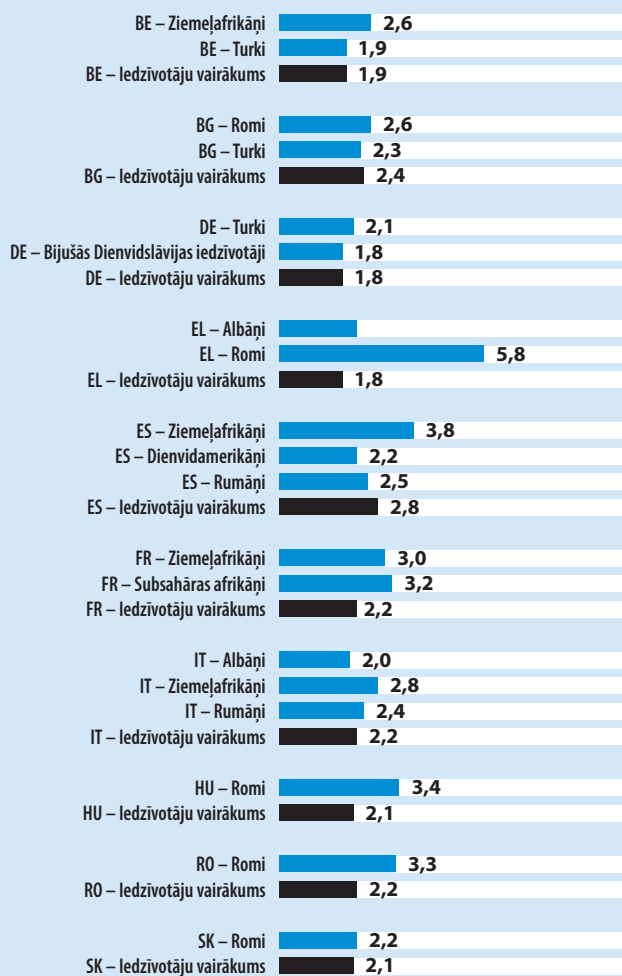
Tiem respondentiem, kuri norādījuši, ka pēdējo 12 mēnešu laikā viņus aizturējusi policija, jautāja, cik bieži tas ar viņiem noticis.

Apskatot 3. attēlu, kļūst skaidrs, ka vairākās dalībvalstīs minoritāšu respondentu grupas vidēji tiek aizturētas biežāk nekā iedzīvotāju vairākuma respondenti. **Aplūkojot tās grupas, kas norādījušas, ka pēdējo 12 mēnešu laikā policija viņus aizturējusi trīs vai vairāk reizes, šajā kategorijā ierindojas tikai minoritāšu grupas** – romu respondenti Grieķijā, piemēram, piedzīvojuši vidēji gandrīz 6 aizturēšanas 12 mēnešu laikā.

Šie rezultāti norāda, ka dažām minoritāšu grupām policija pievērš pastiprinātu uzmanību. Bažas rada iespējamās sekas, ko izraisa atšķirīgā iedzīvotāju vairākuma un minoritāšu respondentu pieredze saskarē ar policiju, it īpaši apstākļos, kad daudzas minoritātes pret policiju izturas ar piesardzību. Kā to jau ir parādījuši pēdējo trīs desmitgažu pētījumi un notikumi, sākot ar 1981. gada „sacensību” sacelšanos Brikstonas priekšpilsētā Londonā³, līdz pat 2005. gada plašajiem nemieriem, galvenokārt, imigrantu apdzīvotajās Parīzes priekšpilsētās, koncentrējoties *Clichy-sous-Bois*⁴, ir skaidrs, ka policijas darbībai jābūt piesardzīgai, ņemot vērā neuzticēšanās līmeņa pieaugumu un, sliktākajā gadījumā, nemieru izraisīšanu kopienās, kas jau jūtas diskriminētas, balstoties uz viņu etnisko vai imigrantu izcelsmi, risku. Tā kā policija pārstāv valsts intereses (un līdz ar to sabiedrību kopumā), viņu aktivitātēm būtu jāapliecina, ka tā darbojas nediskriminējoši. Šajā ziņā policijas darbība var palīdzēt nostiprināt sociālo kohēziju un iekļaušanu.

3. attēls

Policijas veikto aizturēšanu gadījumi pēdējo 12 mēnešu laikā, rezultāti attiecībā uz iedzīvotāju vairākuma atases kopu un apsekotajām minoritāšu grupām desmit dalībvalstīs

EU-MIDIS, F4 jautājums

3 The Brixton Disorders, 10-12 April 1981 (The Scarman Report) [Brikstonas nekārtības, 1981. gada 10.-12. aprīlis (Skarmana ziņojums)], Cmd 8427, London: Home Office (1981).

4 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4413964.stm>.

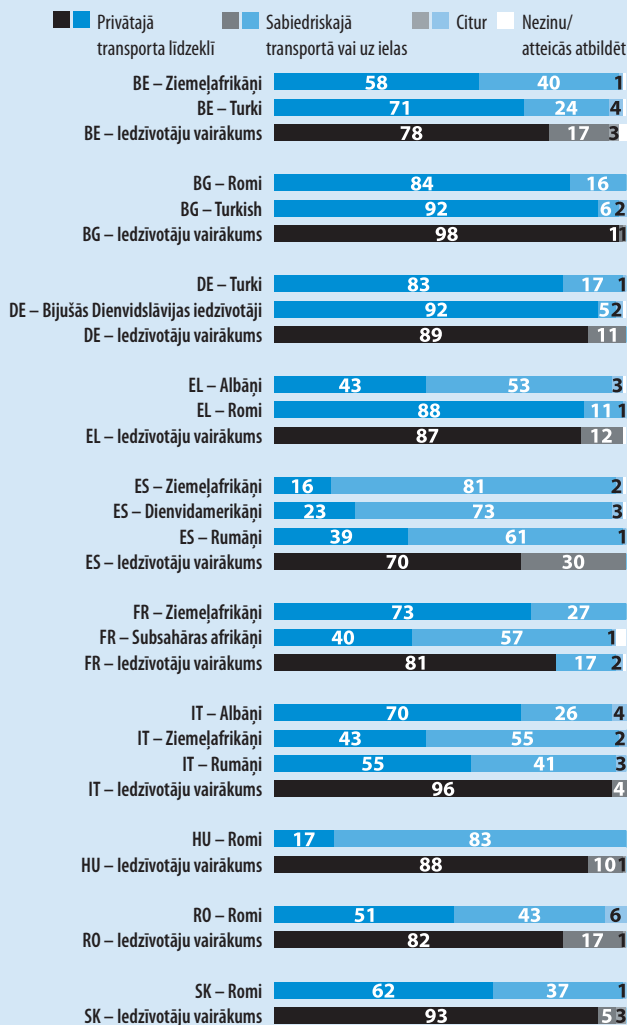
Aizturēšanas apstākļi

Apsēkojumā cilvēkiem jautāja par apstākļiem pēdējās policijas veiktās aizturēšanas laikā attiecībā uz to, vai viņus aizturēja personiskajā transportlīdzeklī, sabiedriskajā transportā vai uz ielas. 4. attēlā atspoguļotie rezultāti parāda, ka 70% līdz 98% iedzīvotāju vairākuma respondentu, kas tika intervēti desmit dalībvalstīs, aizturēšanas brīdī atradās personiskajā transportlīdzeklī. Salīdzinājumam, iespēja tikt aizturētam personiskajā transportlīdzeklī ievērojami atšķiras dažādu apsekoto minoritāšu starpā, un minoritāšu respondentu iespēja tikt aizturētiem sabiedriskajā transportā vai uz ielas ir lielāka, salīdzinot ar iedzīvotāju vairākuma respondentiem. Piemēram, Francijā sabiedriskajā transportā vai uz ielas policija bija aizturējusi 17% iedzīvotāju vairākuma respondentu, 27% ziemeļafrikāņu respondentu un 57% Subsahāras afrikāņu respondentu.

EU-MIDIS norāda, ka pēdējo 12 mēnešu laikā iespēja tikt policijas aizturētam ir ievērojami augstāka tiem minoritāšu respondentiem, kam personiski vai kuru māsainiecībā ir transporta līdzeklis (31%), salīdzinot ar tiem minoritāšu respondentiem, kam personiski vai kuru māsainiecībā transporta līdzekļa nav (15%).

4. attēls

Pēdējās policijas veiktās aizturēšanas apstākļi (no tiem, kas tikuši aizturēti), rezultāti attiecībā uz iedzīvotāju vairākuma atlases kopu un apsekotajām minoritāšu grupām desmit dalībvalstīs (%)

EU-MIDIS, F6 jautājums

Paturot to prātā, interpretējot šos datus, var apsvērt divus pieņēmumus, kurus nebija iespējams pārbaudīt šajā apsekojumā: pirmkārt, salīdzinot ar atsevišķām minoritātēm, ir lielāka iespējamība, ka personiskais transporta līdzeklis dalībvalstīs pieder iedzīvotāju vairākuma pārstāvjiem un tāpēc ir lielāka iespējamība, ka viņus aizturēs personiskajā nevis sabiedriskajā transporta līdzeklī vai uz ielas; otrkārt, policijas aizturēšanas visbiežāk tiek veiktas kā standarta transporta līdzekļu apturēšanas. Ja abi šie pieņēmumi ir pareizi, tas palīdzētu izskaidrot augsto aizturēšanas biežuma līmeni, ar kādu iedzīvotāju vairākuma pārstāvji sastopas tādās valstīs, kā piemēram, Itālijā, kur personiskajā transportlīdzeklī tika aizturēti 96% apsekoto iedzīvotāju vairākuma pārstāvju, salīdzinot ar 43% ziemeļafrikāņu, 55% rumāņu un 70% albāņu.

Ko policija darīja aizturēšanas laikā

Tiem respondentiem, kurus pēdējo 12 mēnešu laikā bija aizturējusi policija, jautāja, ko policija aizturēšanas rezultātā faktiski izdarīja.

5. attēlā norādītas galvenās darbības, kas tika veiktas, policijai aizturot desmit dalībvalstīs apsekoto minoritāšu un iedzīvotāju vairākuma grupu respondentus. Tā kā daudzus iedzīvotāju vairākuma un minoritāšu respondentus aizturēja personiskajā transporta līdzeklī, galvenā policijas darbība bija aicinājums uzrādīt vadītāja apliecību vai transportlīdzekļa dokumentus. Dažās valstīs un attiecībā uz dažiem minoritāšu respondentiem bieži policija arī pārmeklēja pašu respondentus vai viņu transportlīdzekļus; tas tika novērots gadījumos ar 68% romu Grieķijā (salīdzinot ar 9% iedzīvotāju vairākuma respondentu un 4% albāņu respondentu); ar 46% Subsahāras afrikāņu un 38% ziemeļafrikāņu Francijā (salīdzinot ar 21% iedzīvotāju vairākuma respondentu); un ar 33% ziemeļafrikāņu Beļģijā (salīdzinot ar 17% turku un 8% iedzīvotāju vairākuma respondentu).

5. attēlā arī apliecina, ka minoritāšu respondentiem personu apliecinošus dokumentus prasīja biežāk nekā iedzīvotāju vairākuma pārstāvjiem. Piemēram, Vācijā personu apliecinošus dokumentus prasīja 43% iedzīvotāju vairākuma respondentu, salīdzinot ar 75% turku respondentu un 75% respondentu no bijušās Dienvidslāvijas. Minoritāšu pārstāvjus aizturēšanas rezultātā arī biežāk pratināja.

Romi Grieķijā izceļas kā grupa, kam policija pievērs vislielāko uzmanību un kas piedzīvojuši augstāko policijas agresīvas rīcības līmeni, salīdzinot ar visām pārējām apsekotajām iedzīvotāju vairākuma un minoritāšu grupām desmit dalībvalstīs. Piemēram, pēdējās policijas veiktās aizturēšanas laikā: 49% romu Grieķijā policija sodīja ar naudas sodu; 41% veica alkohola vai narkotiku pārbaudi un 34% arestēja un/ vai aizveda uz policijas iecirkni.

Rezultāti sniedz pierādījumus, ka dažās dalībvalstīs nepieciešams sistemātiski uzraudzīt policijas veikto aizturēšanu raksturu un to, kā notiek atsevišķu personu vai grupu atlase aizturēšanai, lai nodrošinātu, ka aizturēšanas tiek veiktas taisnīgi un piemērotie līdzekļi ir proporcionāli sasniegtajam galarezultātam.

Ko policija darīja neseno kārtā aizturēšanas laikā pēdējo 12 mēnešu laikā (%)

Uzdeva Jums jautājums	Pieprasīja personu apliecinošu dokumentu	Pieprasīja vadītāja apliecību vai automāšīnas reģistrācijas dokumentus	Pārmeklēja Jūs vai Jūsu automāšīnu / transporta līdzekli	Deva kādu padomu vai brīdināja
BE – Ziemeļafrikāņi 46	BE – Ziemeļafrikāņi 71	BE – Ziemeļafrikāņi 50	BE – Ziemeļafrikāņi 33	BE – Ziemeļafrikāņi 19
BE – Turki 49	BE – Turki 78	BE – Turki 53	BE – Turki 17	BE – Turki 18
BE – ledzīvotāju vairākums 53	BE – ledzīvotāju vairākums 72	BE – ledzīvotāju vairākums 69	BE – ledzīvotāju vairākums 8	BE – ledzīvotāju vairākums 23
BG – Romi 43	BG – Romi 81	BG – Romi 79	BG – Romi 13	BG – Romi 18
BG – Turki 46	BG – Turki 62	BG – Turki 89	BG – Turki 3	BG – Turki 11
BG – ledzīvotāju vairākums 37	BG – ledzīvotāju vairākums 59	BG – ledzīvotāju vairākums 87	BG – ledzīvotāju vairākums 5	BG – ledzīvotāju vairākums 16
DE – Turki 74	DE – Turki 75	DE – Turki 73	DE – Turki 12	DE – Turki 40
DE – Bijušās Dienvidslāvijas ledzīvotāji 76	DE – Bijušās Dienvidslāvijas ledzīvotāji 75	DE – Bijušās Dienvidslāvijas ledzīvotāji 85	DE – Bijušās Dienvidslāvijas ledzīvotāji 11	DE – Bijušās Dienvidslāvijas ledzīvotāji 52
DE – ledzīvotāju vairākums 35	DE – ledzīvotāju vairākums 43	DE – ledzīvotāju vairākums 50	DE – ledzīvotāju vairākums 6	DE – ledzīvotāju vairākums 22
EL – Albāņi 39	EL – Albāņi 86	EL – Albāņi 35	EL – Albāņi 4	EL – Albāņi 1
EL – Romi 84	EL – Romi 88	EL – Romi 83	EL – Romi 68	EL – Romi 48
EL – ledzīvotāju vairākums 40	EL – ledzīvotāju vairākums 48	EL – ledzīvotāju vairākums 81	EL – ledzīvotāju vairākums 9	EL – ledzīvotāju vairākums 18
ES – Ziemeļafrikāņi 64	ES – Ziemeļafrikāņi 85	ES – Ziemeļafrikāņi 13	ES – Ziemeļafrikāņi 16	ES – Ziemeļafrikāņi 2
ES – Dienvidamerikāņi 44	ES – Dienvidamerikāņi 92	ES – Dienvidamerikāņi 18	ES – Dienvidamerikāņi 7	ES – Dienvidamerikāņi 4
ES – Rumāņi 49	ES – Rumāņi 81	ES – Rumāņi 34	ES – Rumāņi 2	ES – Rumāņi 0
ES – ledzīvotāju vairākums 33	ES – ledzīvotāju vairākums 63	ES – ledzīvotāju vairākums 52	ES – ledzīvotāju vairākums 18	ES – ledzīvotāju vairākums 3
FR – Ziemeļafrikāņi 55	FR – Ziemeļafrikāņi 83	FR – Ziemeļafrikāņi 67	FR – Ziemeļafrikāņi 38	FR – Ziemeļafrikāņi 14
FR – Subsahāras afrikāņi 62	FR – Subsahāras afrikāņi 97	FR – Subsahāras afrikāņi 35	FR – Subsahāras afrikāņi 46	FR – Subsahāras afrikāņi 9
FR – ledzīvotāju vairākums 41	FR – ledzīvotāju vairākums 73	FR – ledzīvotāju vairākums 73	FR – ledzīvotāju vairākums 21	FR – ledzīvotāju vairākums 19
IT – Albāņi 43	IT – Albāņi 83	IT – Albāņi 50	IT – Albāņi 11	IT – Albāņi 7
IT – Ziemeļafrikāņi 42	IT – Ziemeļafrikāņi 90	IT – Ziemeļafrikāņi 29	IT – Ziemeļafrikāņi 12	IT – Ziemeļafrikāņi 3
IT – Rumāņi 30	IT – Rumāņi 71	IT – Rumāņi 37	IT – Rumāņi 8	IT – Rumāņi 2
IT – ledzīvotāju vairākums 22	IT – ledzīvotāju vairākums 48	IT – ledzīvotāju vairākums 90	IT – ledzīvotāju vairākums 11	IT – ledzīvotāju vairākums 6
HU – Romi 38	HU – Romi 99	HU – Romi 15	HU – Romi 9	HU – Romi 10
HU – ledzīvotāju vairākums 23	HU – ledzīvotāju vairākums 72	HU – ledzīvotāju vairākums 68	HU – ledzīvotāju vairākums 5	HU – ledzīvotāju vairākums 18
RO – Romi 57	RO – Romi 70	RO – Romi 44	RO – Romi 15	RO – Romi 22
RO – ledzīvotāju vairākums 48	RO – ledzīvotāju vairākums 62	RO – ledzīvotāju vairākums 54	RO – ledzīvotāju vairākums 6	RO – ledzīvotāju vairākums 33
SK – Romi 65	SK – Romi 80	SK – Romi 47	SK – Romi 10	SK – Romi 39
SK – ledzīvotāju vairākums 51	SK – ledzīvotāju vairākums 86	SK – ledzīvotāju vairākums 88	SK – ledzīvotāju vairākums 14	SK – ledzīvotāju vairākums 23

5. attēls (turpinājums)

Ko policija darīja nesēnākās aiztūresanas laikā pedējo 12 mēnešu laikā (%)

Veica alkohola vai narkotiku testu	Lika samaksāt sodu	Arestēja jūš / aizveda uz policijas iecirkni	Pieņēma naudu vai cita veida kukuli	Cits
BE – Ziemeļafrikāņi 6	BE – Ziemeļafrikāņi 18	BE – Ziemeļafrikāņi 4	BE – Ziemeļafrikāņi 1	BE – Ziemeļafrikāņi 11
DE – Turki 14	BE – Turki 15	BE – Turki 7	BE – Turki 3	BE – Turki 23
BE – ledzīvotāju vairākums 23	BE – ledzīvotāju vairākums 13	BE – ledzīvotāju vairākums 8	BE – ledzīvotāju vairākums 7	BE – ledzīvotāju vairākums 26
BG – Romi 8	BG – Romi 13	BG – Romi 0	BG – Romi 6	BG – Romi 1
BG – Turki 16	BG – Turki 10	BG – Turki 2	BG – Turki 4	BG – Turki 1
BG – ledzīvotāju vairākums 10	BG – ledzīvotāju vairākums 7	BG – ledzīvotāju vairākums 1	BG – ledzīvotāju vairākums 2	BG – ledzīvotāju vairākums 2
DE – Turki 15	DE – Turki 18	DE – Turki 2	DE – Turki 0	DE – Turki 15
DE – Bijušās Dienvidslāvijas ledzīvotāji 5	DE – Bijušās Dienvidslāvijas ledzīvotāji 19	DE – Bijušās Dienvidslāvijas ledzīvotāji 1	DE – Bijušās Dienvidslāvijas ledzīvotāji 0	DE – Bijušās Dienvidslāvijas ledzīvotāji 7
DE – ledzīvotāju vairākums 11	DE – ledzīvotāju vairākums 15	DE – ledzīvotāju vairākums 0	DE – ledzīvotāju vairākums 0	DE – ledzīvotāju vairākums 15
EL – Albāņi 4	EL – Albāņi 7	EL – Albāņi 11	EL – Albāņi 0	EL – Albāņi 1
EL – Romi 41	EL – Romi 49	EL – Romi 34	EL – Romi 1	EL – Romi 2
EL – ledzīvotāju vairākums 15	EL – ledzīvotāju vairākums 9	EL – ledzīvotāju vairākums 2	EL – ledzīvotāju vairākums 0	EL – ledzīvotāju vairākums 1
ES – Ziemeļafrikāņi 3	ES – Ziemeļafrikāņi 1	ES – Ziemeļafrikāņi 5	ES – Ziemeļafrikāņi 0	ES – Ziemeļafrikāņi 3
ES – Dienvidamerikāņi 6	ES – Dienvidamerikāņi 9	ES – Dienvidamerikāņi 5	ES – Dienvidamerikāņi 0	ES – Dienvidamerikāņi 3
ES – Rumāņi 7	ES – Rumāņi 1	ES – Rumāņi 1	ES – Rumāņi 0	ES – Rumāņi 0
ES – ledzīvotāju vairākums 12	ES – ledzīvotāju vairākums 12	ES – ledzīvotāju vairākums 5	ES – ledzīvotāju vairākums 0	ES – ledzīvotāju vairākums 13
FR – Ziemeļafrikāņi 4	FR – Ziemeļafrikāņi 9	FR – Ziemeļafrikāņi 3	FR – Ziemeļafrikāņi 0	FR – Ziemeļafrikāņi 1
FR – Subsahāras afrikāņi 2	FR – Subsahāras afrikāņi 8	FR – Subsahāras afrikāņi 7	FR – Subsahāras afrikāņi 0	FR – Subsahāras afrikāņi 1
FR – ledzīvotāju vairākums 13	FR – ledzīvotāju vairākums 18	FR – ledzīvotāju vairākums 1	FR – ledzīvotāju vairākums 1	FR – ledzīvotāju vairākums 3
IT – Albāņi 1	IT – Albāņi 4	IT – Albāņi 1	IT – Albāņi 0	IT – Albāņi 0
IT – Ziemeļafrikāņi 0	IT – Ziemeļafrikāņi 9	IT – Ziemeļafrikāņi 4	IT – Ziemeļafrikāņi 2	IT – Ziemeļafrikāņi 1
IT – Rumāņi 1	IT – Rumāņi 4	IT – Rumāņi 3	IT – Rumāņi 0	IT – Rumāņi 3
IT – ledzīvotāju vairākums 5	IT – ledzīvotāju vairākums 16	IT – ledzīvotāju vairākums 0	IT – ledzīvotāju vairākums 1	IT – ledzīvotāju vairākums 3
HU – Romi 3	HU – Romi 8	HU – Romi 3	HU – Romi 2	HU – Romi 3
HU – ledzīvotāju vairākums 9	HU – ledzīvotāju vairākums 6	HU – ledzīvotāju vairākums 0	HU – ledzīvotāju vairākums 3	HU – ledzīvotāju vairākums 10
RO – Romi 7	RO – Romi 27	RO – Romi 1	RO – Romi 4	RO – Romi 5
RO – ledzīvotāju vairākums 8	RO – ledzīvotāju vairākums 29	RO – ledzīvotāju vairākums 1	RO – ledzīvotāju vairākums 1	RO – ledzīvotāju vairākums 3
SK – Romi 39	SK – Romi 19	SK – Romi 3	SK – Romi 1	SK – Romi 3
SK – ledzīvotāju vairākums 37	SK – ledzīvotāju vairākums 22	SK – ledzīvotāju vairākums 0	SK – ledzīvotāju vairākums 1	SK – ledzīvotāju vairākums 1

Šobrīd no ES 27 dalībvalstīm tikai Apvienotā Karaliste sistemātiski reģistrē visas policijas veiktās aizturēšanas, tostarp informāciju par aizturēto personu etnisko piederību, un nodrošina šīs informācijas publisku pieejamību. Šāda veida informācija ir ļoti svarīga, lai varētu atklāt nesamērīgu aizturēšanu iespēju attiecībā pret noteiktām kopienām, un tā jāaplūko saistībā ar pierādījumiem, vai šīs aizturēšanas tika veiktas pretlikumīgas darbības rezultātā vai varēja šādu darbību novērst.

Policijas attieksme aizturēšanas laikā un uzticēšanās policijai

Policijas attieksme aizturēšanas laikā

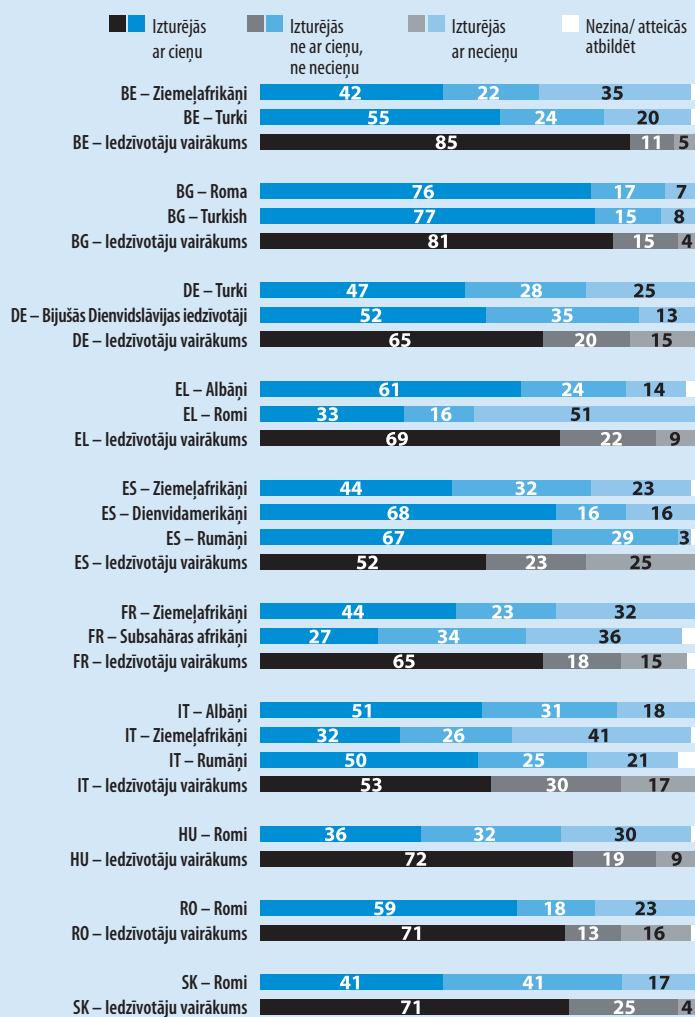
Saistībā ar pēdējo reizi, kad viņus aizturējusi policija, respondentiem jautāja, cik lielā mērā policija izturējās pret viņiem ar cieņu. 6. attēlā atspoguļots, kā dažādas respondentu grupas izjuta attieksmi no policijas puses.

Rezultāti skaidri parāda, ka iedzīvotāju vairākuma respondenti drīzāk uzskatīja, ka policija aizturēšanas laikā izturējusies pret viņiem ar cieņu, bet minoritāšu respondenti norādīja, ka policija pret viņiem izturējusies necienīgi. Piemēram, Beļģijā 42% ziemeļafrikāņu respondentu, 55% turku respondentu un 85% iedzīvotāju vairākuma respondentu uzskatīja, ka policija pēdējās aizturēšanas laikā izturējusies pret viņiem ar cieņu; bet 35% ziemeļafrikāņu respondentu, 20% turku respondentu un 5% iedzīvotāju vairākuma respondentu uzskatīja, ka policija izturējusies necienīgi.

Jāatzīmē, ka Bulgārijā vairāk kā trīs ceturtdaļas respondentu (76% romu respondentu, 77% turku respondentu un 81% iedzīvotāju vairākuma respondentu) norādīja, ka pēdējā aizturēšanas reizē policija pret viņiem izturējusies ar cieņu. Tā ir milzīga atšķirība, salīdzinot ar romu respondentiem citās dalībvalstīs, kur, piemēram, 36% Ungārijas romu un 72% iedzīvotāju vairākuma respondentu norāda, ka policija izturējusies pret viņiem ar cieņu.

6. attēls

Cik lielā mērā policija izturējās ar cieņu pēdējās aizturēšanas laikā (%)

EU-MIDIS, jautājums F8

Vispārēja uzticēšanās policijai – nesaistīti ar aizturēšanām

Apskatot cita jautājuma par vispārēju uzticēšanos policijai, kas tika uzdots *pirms* konkrētiem jautājumiem par policijas veiktām aizturēšanām, rezultātus, salīdzinot iedzīvotāju vairākuma un minoritāšu respondentu atbildes vienā un tajā pašā dalībvalstī, tiek novērota pretrunīga situācija. Piemēram, aplūkojot 7. attēlu:

- **Spānijā** procentuālais īpatsvars dažādās grupās, kas teica, ka viņi „drīzāk uzticas” policijai, bija līdzīgs: ziemeļafrikāņi (52%); dienvidamerikāņi (63%); rumāņi (67%); iedzīvotāju vairākuma pārstāvji (62%);
- **Vācijā** var atzīmēt augstu uzticēšanās policijai līmeni visās grupās, bet daudz augstāks līmenis attiecas uz iedzīvotāju vairākuma respondentiem (89%), salīdzinot ar turku respondentiem (63%) un respondentiem no bijušās Dienvidslāvijas (75%);

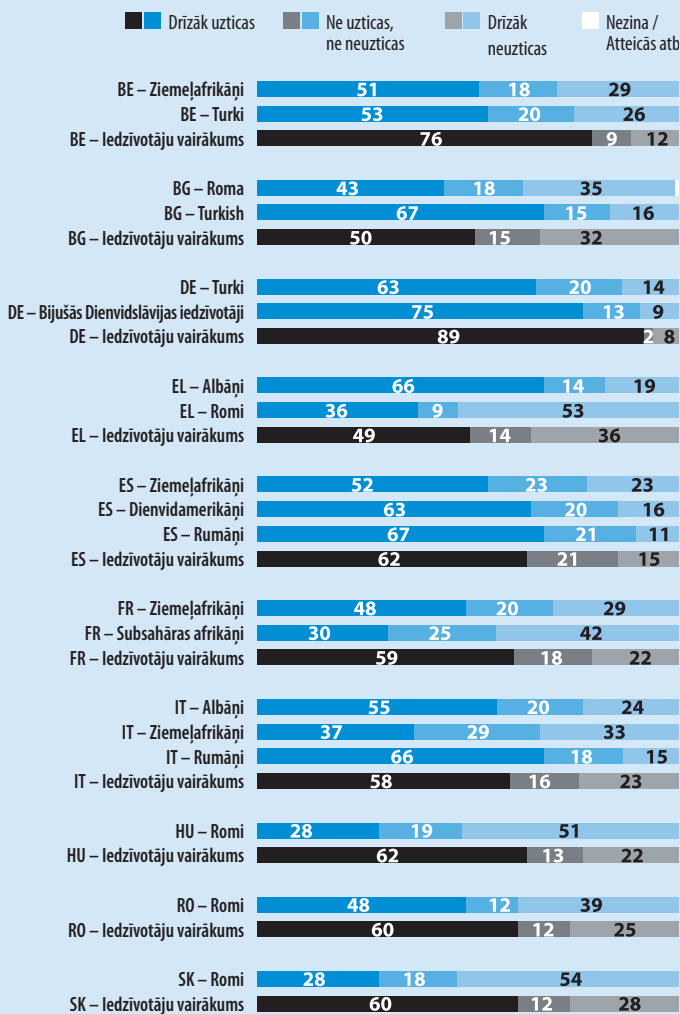
- **Grieķijā**, imigrantu albāņu sabiedrībā raksturīgs visaugstākais uzticēšanās policijai līmenis (66%), salīdzinot ar romu (36%) un iedzīvotāju vairākuma respondentiem (49%). Albāņu augsto uzticēšanās līmeni policijai daļēji var izskaidrot ar viņu gaidām attiecībā uz policijas darbu, ņemot vērā viņu pieredzi Albānijā.

Saistība starp uzticēšanos policijai un policijas attieksmi aizturēšanas laikā

Salīdzinot rezultātus attiecībā uz vispārējo uzticēšanās līmeni policijai un atbildes uz jautājumu minoritātēm, vai viņas uzskata, ka ir kļuvušas par etniskās profilēšanas upuri pēdējās policijas veiktās aizturēšanas laikā, redzama skaidra sakarība, proti:

50% respondentu, kurus policija bija aizturējusi un kuri to *neuzskatīja* par etniskās profilēšanas rezultātu, apgalvoja, ka viņi drīzāk vispārēji uzticas policijai, bet 27% respondentu, kurus policija bija aizturējusi un kas to *uzskatīja* par etniskās profilēšanas rezultātu, apgalvoja, ka viņi drīzāk uzticas policijai. Līdz ar to redzama skaidra saikne starp diskriminējošas attieksmes no policijas puses uztveri un vispārējo uzticēšanās policijai līmeni.

7. attēls
Uzticēšanās policijai (%)

EU-MIDIS, F1 jautājums

AIZTURĒŠANAS PIEREDZE UN UZTVERE ATBILSTOŠI RESPONDENTU PERSONAS RAKSTUROJUMAM

Paralēli etniskās piederības un imigranta statusam, uz ko koncentrējas *EU-MIDIS*, apsekojumā tika apkopota informācija par visu apsekoto *minoritāšu respondentu* personas raksturojumu; piemēram, dzimumu, vecumu un nodarbinātības statusu.

Šī informācija sniedz dziļāku ieskatu par aizturēšanas *pieredzes* atšķirībām – procentuālo respondentu īpatsvaru, kas tikuši aizturēti. Tā sniedz informāciju arī par aizturēšanas *uztveri* - procentuālo respondentu īpatsvaru, kas tikuši aizturēti un uzskata, ka tas noticis etniskās vai imigrantu izcelsmes dēļ; citiem vārdiem sakot, „etniskās profilēšanas” dēļ.

Šie konstatējumi norāda grupas, kas piedzīvo vairāk policijas veiktu aizturēšanu un kas uztver tās kā diskriminējošas, un tāpēc norāda uz grupām, pret kurām policijai jāizturas ar piesardzību, ja jārisina apsūdzības par diskriminējošu attieksmi.

Apskatot kopējos rezultātus attiecībā uz visiem apsekotajiem minoritāšu respondentiem var secināt sekojošo:

- **Dzimums:** Vīrieši, salīdzinot ar sievietēm, tiek aizturēti biežāk. Vidēji pēdējo 12 mēnešu laikā policija ir aizturējusi 35% vīriešu dzimuma minoritāšu respondentu un 14% sieviešu dzimuma minoritāšu respondentu. Ievērojami lielāks īpatsvars vīriešu (38%), salīdzinot ar sievietēm (28%), uzskatīja, ka viņi aizturēti etniskās profilēšanas rezultātā.
- **Vecums:** pēdējo 12 mēnešu laikā policija ir aizturējusi 15% respondentu 50 gadu vecumā un vecākus, salīdzinot ar 28% 16-24 gadus veciem, 27% 25-34 gadus veciem un 25% 35-49 gadus veciem respondentiem. Respondenti, kas vecāki par 50 gadiem (29%) drīzāk neuzskatīja, ka viņi aizturēti etniskās profilēšanas rezultātā, salīdzinot ar jaunākām vecuma grupām.
- **Izglītība:** Jo augstāks respondenta izglītības līmenis (ko norāda mācību gadi), jo lielāka iespēja, ka viņi teikuši, ka pēdējo 12 mēnešu laikā viņus aizturējusi policija; piemēram, to, ka viņus pēdējo 12 mēnešu laikā aizturējusi policija, norāda 16% respondentu ar 5 vai mazāk gadu izglītību, salīdzinot ar 22% respondentu ar 6-9 gadu izglītību, 25% respondentu ar 10-13 gadu izglītību un 29% respondentu ar 14 un vairāk gadu izglītību. Šo rezultātu varētu izskaidrot tas, ka izglītotie respondenti ir vairāk integrēti iedzīvotāju vairākuma vidū un tāpēc ir vairāk pakļauti policijas veiktai aizturēšanai, jo, iespējams, ka viņi strādā vai regulāri uzturas teritorijās, kurās dominē iedzīvotāju vairākums; tāpēc viņi ir neaizsargātāki attiecībā pret policijas veiktu aizturēšanu, jo noteiktā vidē viņus uztver par „neiederīgiem”⁵. Cits izskaidrojums varētu būt, ka cilvēki ar labāku izglītību ir labāk informēti par savām tiesībām, un, iespējams, tāpēc jutīgāki pret apstākļiem, kurus varētu uzskatīt par diskriminēšanu.

- **Nodarbinātības statuss:** Nodarbinātajiem respondentiem un bezdarbniekiem bija lielāka iespējamība, ka policija viņus aizturēs pēdējo 12 mēnešu laikā (attiecīgi 28% un 26%), salīdzinot ar respondentiem, kas sevi pieskaitīja pie mājsaimniekiem (-cēm) vai neapmaksāta darba veicējiem (14%) un kas bija „neaktīvi” (9%), tostarp pensionāri un studenti. Šos rezultātus vieglāk izprast, ja tiek ņemts vērā, ka lielāks skaits sieviešu pieskaitīja sevi pie mājsaimniecēm vai neapmaksāta darba veicējam; un, kā norādīts iepriekš, sievietēm ir mazāka iespējamība tikt aizturētām, salīdzinot ar vīriešiem. Tajā pat laikā, kā norāda rezultāti attiecībā uz vecumu, pensionāriem, kuru vecums pārsniedz 50 gadus, ir mazāka iespējamība tikt aizturētiem nekā jaunākiem cilvēkiem.

- **Tradicionāls vai reliģisks apģērbs:** Apsekojumā respondentiem jautāja, vai viņi sabiedrībā valkā tradicionālo vai reliģisko apģērbu, un rezultāti norāda, ka tas attiecas galvenokārt uz sieviešu dzimuma respondentiem. Apskatot rezultātus attiecībā uz dzimumu, konstatējumi liecina, ka iespēja, ka policija aizturēs sievietes, kas valkā tradicionālo vai reliģisko apģērbu, ir tikpat liela kā sievietēm, kas šādu apģērbu nevalkā, un tas pats attiecas uz vīriešiem. Tajā pat laikā vienāds skaits personu, ka valkā tradicionālo apģērbu, un to, kas tradicionālo apģērbu nevalkā, uzskatīja, ka viņi aizturēti „etniskās profilēšanas” dēļ; tas varētu norādīt, ka neatkarīgi no apģērba personas etniskā piederība ir noteicošais faktors attiecībā uz cilvēku pieredzi un uztveri saistībā ar policijas veiktu aizturēšanu. Dati sniedz apliecinājumu, ka citiem faktoriem, piemēram, piederībai vīriešu dzimumam (apvienojumā ar etnisko piederību), salīdzinot ar apģērbu, ir lielāka ietekme uz aizturēšanas iespējamību un etniskās profilēšanas uztveri.

- **Nacionālā valoda kā dzimtā valoda:** Lielāks skaits respondentu, kuri kā dzimto valodu lieto tās dalībvalsts, kurā viņi dzīvo, nacionālo valodu, uzskata, ka viņu pēdējā policijas veiktā aizturēšana bija „etniskās profilēšanas” rezultāts (46% respondentu, kas runā nacionālajā valodā, salīdzinot ar 33% respondentu, kuri nerunā). Viens skaidrojums varētu būt tāds: jo respondenti ir vairāk integrēti, jo vairāk viņi uztver pret sevi vērsto attieksmi kā diskriminēšanas rezultātu.

⁵ Sollund, R. (2006) Racialisation in police stop and search practice-the Norwegian case, in *Critical Criminology*, Vol. 14 No. 3, special issue on 'Ethnic Profiling, Criminal (In)Justice and Minority Populations', 265-292. Ipp.

KĻŪŠANA PAR NOZIEGUMA UPURI UN ZIŅOŠANA POLICIJAI

Papildus jautājumiem par policijas veiktām aizturēšanām un uzticēšanos policijai *EU-MIDIS* respondentiem uzdeva vairākus jautājumus par viņu pieredzi saistībā ar kļūšanu par nozieguma upuri. Attiecībā uz „noziegumiem pret personu”, t.i. uzbrukumiem, draudiem un nopietnu vajāšanu, respondentiem jautāja, vai viņi, vai kāds cits par šiem incidentiem ir ziņojuši policijai; un ja nē, kāpēc par tiem neziņoja.

8. attēlā atspoguļoti iemesli, kāpēc nav ziņots par pēdējo uzbrukuma, draudu vai nopietnas vajāšanas gadījumu, attiecībā uz visiem apsekotajiem minoritāšu respondentiem, kuri norādīja, ka bijuši pret personu vērsta nozieguma upuri. Respondentiem bija atļauts aprakstīt savus neziņošanas iemeslus, un intervētāji sagrupēja viņu atbildes pa 11 dažādām iespējamajām kategorijām.

- Katrs otrais uzbrukuma, draudu vai nopietnas vajāšanas upuris (48%) apgalvoja, ka nav ziņojis par šiem incidentiem policijai, jo nav bijis pārliecināts, ka policija šajā sakarā kaut ko varēs darīt.
- 13% upuru neziņoja policijai, jo bija neērtības to izdarīt, piemēram, laiks un iesaistītā birokrātija.
- 13% upuru neziņoja policijai, jo viņiem nepatīk policija vai viņi no tās baidās un/ vai viņiem ir iepriekšēja slikta pieredze saistībā ar policiju.

Šie rezultāti liecina par minoritāšu, kas ir noziegumu upuri, zemu uzticēšanās līmeni policijai kā valsts dienestam. Īpašas bažas rada konstatējums, ka 13% minoritāšu upuru neziņoja policijai dēļ ļoti negatīvas uztveres un pieredzes saistībā ar policijas darbībām. Ja apskatām šos rezultātus paralēli apsekojuma konstatējumiem par vispārēju uzticēšanos policijai un to, cik lielā mērā pēc minoritāšu ieskata policija izturējusies pret viņiem ar cieņu pēdējās policijas veiktās aizturēšanas laikā, kļūst skaidrs, ka daudzas minoritāšu grupas ļoti maz uzticas policijai kā valsts dienestam, kas var viņiem palīdzēt.

Ņemot vērā, ka dažām grupām uztvertās rasistiskās viktimizācijas līmenis bija īpaši augsts – 18% no visiem romu un 18% no visiem Subsahāras afrikāņu respondentiem uzskatīja, ka viņi ir bijuši rasistiski motivēta uzbrukuma, draudu vai nopietnas vajāšanas upuri - tādā gadījumā apsekojuma konstatējumi par neziņošanu policijai norāda, ka jāpieliek pūles, lai uzlabotu neaizsargāto upuru uzticēšanos policijai kā dienestam, kas var efektīvi reaģēt uz ziņojumiem par rasistisku viktimizāciju. Apsekojuma detalizētajos konstatējumos pa atsevišķām respondentu grupām, kas iekļauti Galvenajā rezultātu ziņojumā (2009), atspoguļota to personu, kas ir īpaši neaizsargātas pret saskaņā ar viņu pašu uzskatu rasistiski motivētiem noziegumiem, situācija un noteikts ziņošanas policijai īpatsvars, kā arī, kas vēl svarīgāk, neziņošanas iemesli.

8. attēls

Iemesli, kāpēc par pēdējo uzbrukuma, draudu vai nopietnas vajāšanas gadījumu nav ziņots policijai (%)

EU-MIDIS, DD13 un DE12 jautājums

ŠO REZULTĀTU IZMANTOŠANA

Šajā *Data in Focus* ziņojumā iekļautie rezultāti norāda politikas veidotājiem, tiesībaizsardzības iestādēm un minoritāšu kopienām uz daudziem jautājumiem, kurus var risināt vietējā, valsts un Kopienas līmenī; proti:

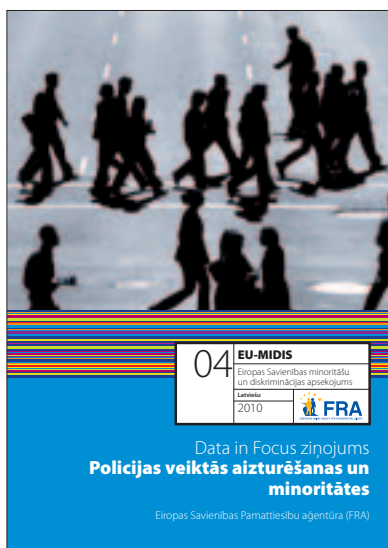
- Anonīmu, kopēju datu par pieredzi saistībā ar policijas veiktām aizturēšanām apkopošana pēc piederības etniskajai grupai un citiem raksturlielumiem, piemēram, vecuma, var palīdzēt noteikt potenciālas diskriminējošas policijas izmantotas profilēšanas prakses aizturēšanu laikā. Šos pierādījumus var izmantot, lai risinātu diskriminējošu attieksmi, kur tā pastāv.⁶
- Detalizēta informācija par aizturēšanu apmēru, biežumu, apstākļiem un raksturu var palīdzēt atklāt potenciāli diskriminējošas attieksmes modeļus. Šo informāciju policija var izmantot, lai pārbaudītu un pārskatītu savu praksi attiecībā uz apsvērumiem par nediskriminējošu attieksmi un efektīvu policijas darbu.
- Jācenšas apkopot datus par minoritāšu un iedzīvotāju vairākuma pārstāvju pieredzi saistībā ar policijas veiktajām aizturēšanām, lai varētu noteikt un izprast iespējami atšķirīgu attieksmi.
- Lai gan diskriminējošas etniskas profilēšanas faktu ir grūti pierādīt, augsts izjustās profilēšanas līmenis minoritāšu kopienās ir pierādījums tam, ka nepieciešams strādāt, lai risinātu un uzlabotu minoritāšu un policijas attiecības.
- Minoritātēm, kas uztver, ka ir bijušas diskriminējošas policijas veiktas profilēšanas upuri, parasti ir raksturīga zemāka uzticēšanās policijai nekā citām minoritātēm, kas norāda, ka vienlaicīgi ar centieniem paaugstināt minoritāšu uzticēšanos policijai, jāapsver nepieciešamība pārskatīt policijas rīcības negatīvo ietekmi.
- Apsekojuma rezultāti norāda uz nepieciešamību uzlabot minoritāšu uztveri attiecībā pret policiju kā valsts dienestu, kas var risināt noziegumu upuru vajadzības, jo īpaši rasistiskās viktimizācijas upuru vajadzības.

Šī *Data in Focus* ziņojuma rezultāti jāaplūko saistībā ar FRA publikācijas „Ceļā uz efektīvu policijas darbu – Diskriminējošas etniskās profilēšanas izpratne un novēršana: Ceļvedis” (2010) konstatējumiem.

⁶ *EU-MIDIS* tika noskaidrots, ka vidēji lielākā daļa apsekojamo minoritāšu respondentu vēlētos saņemt anonīmi apkopoto informāciju par viņu etnisko grupu, ja tas palīdzētu atklāt diskriminējošu attieksmi.

Šis ziņojums attiecas uz 21. pantu, nediskrimināciju, kas paredzēta Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.

Šajos divos Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras (FRA) ziņojumos apskatītas cieši saistītas tēmas par policijas un minoritāšu attiecībām.

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra

EU-MIDIS

Eiropas Savienības minoritāšu un diskriminācijas apsekojums

Data in Focus ziņojums:

Policijas veiktās aizturēšanas un minoritātes

© Aaron Kohr - Fotolia.com

Noformējums: red hot 'n' cool, Vīne

2011 - 16 pp. - 21 x 29,7 cm

ISBN-978-92-9192-736-4

TK-30-09-255-LV-C

DOI: 10.2811/45689

Plašāka informācija par Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūru atrodama internetā. Tai var piekļūt FRA tīmekļa vietnē (<http://fra.europa.eu>).

© Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, 2010

Pārpublicēšana atļauta ar norādi uz avotu. Nedrīkst pārpublicēt komerciālos nolūkos.

Iekļauto fotoattēlu izmantošanai jāsaņem atļauja no autortiesību īpašnieka.

ISBN 978-92-9192-736-4

9 789291 927364

TK-30-09-255-LV-C

APMEKLĒJIET:

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

SKATĪT ARĪ:

EU-MIDIS Main Results Report

EU-MIDIS Īsumā

Data In Focus 1: The Roma

Data In Focus 2: Muslims

Data In Focus 3: Rights Awareness
and Equality Bodies

TECHNICAL REPORT (ON-LINE)

SURVEY QUESTIONNAIRE (ON-LINE)

Publikāciju birojs